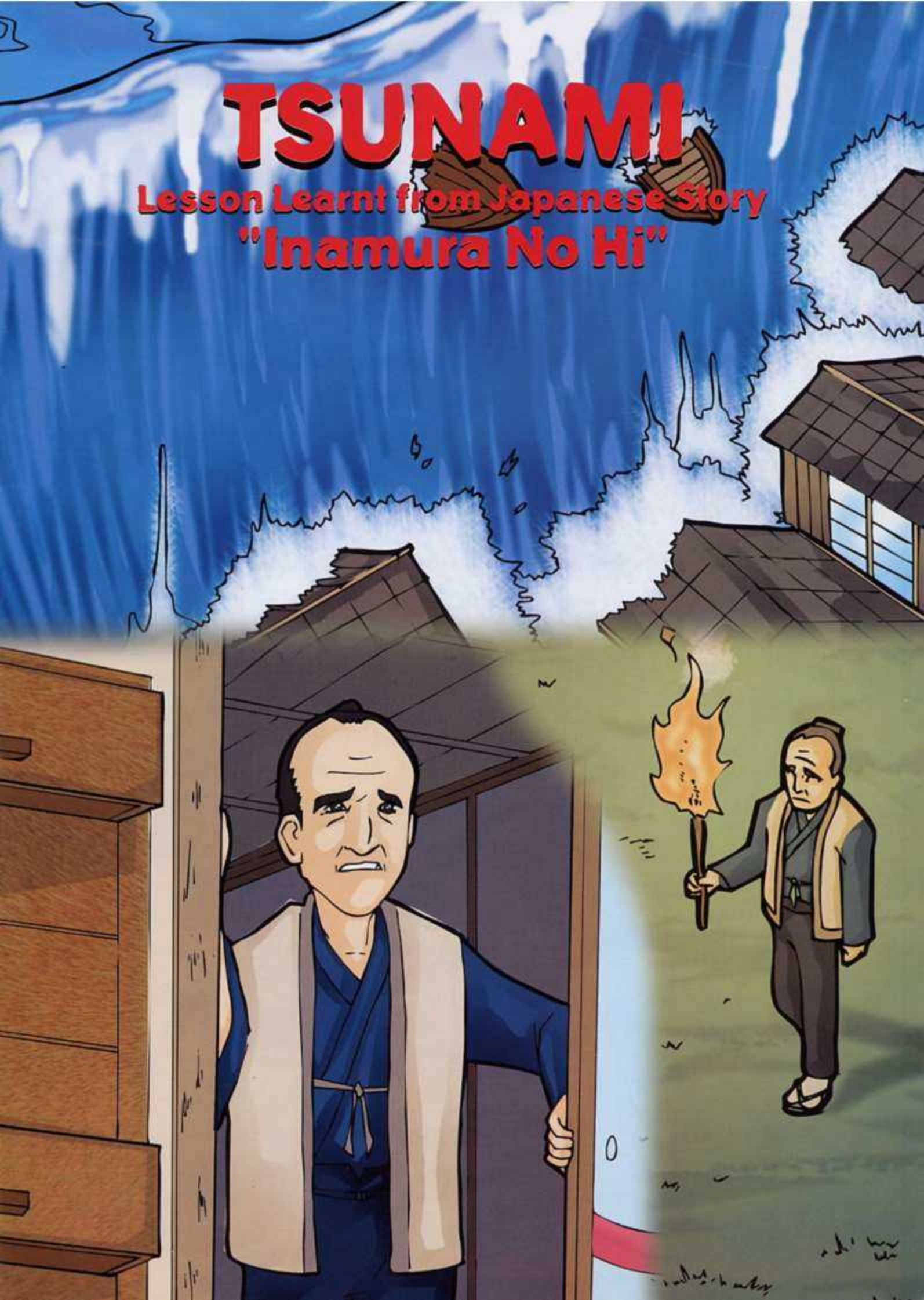

TSUNAMI

Lesson Learnt from Japanese Story
"Inamura No Hi"

Peaukula 'i he Potutahi 'Initia, 'aho 26 Tisema 2004

'I he 'aho 26 'o Tisema 2004, na'e hake ai ha fu'u peaukula 'i he ngaahi fonua 'oku tu'u takai 'i he potu tahi 'Initia, 'o kau ai 'a 'Initonesia, Taileni, Sri Lanka, Malesia pea mo 'Initia. Na'e mole e mo'ui 'a ha kakai 'e toko 200,000 pea maumau lahi 'a e ngaahi fonua ni.

Ko Singapoa na'e 'ikai uesia 'i he peaukula 'o e 2004, ka 'oku tu'u lavea ngofua mo ia ki he ngaahi fakatamaki fakaenatula.

'E anga fēfē ha'atau fakahaofi 'etau mo'ui mei he peaukula?

Oku mau fiefia ai ke 'oatu ha talanoa mei Siapani fekau'aki mo ha 'Ofisa Kolo na'a ne fakahaofi e kakai 'o hono kolo mei ha fu'u peaukula.

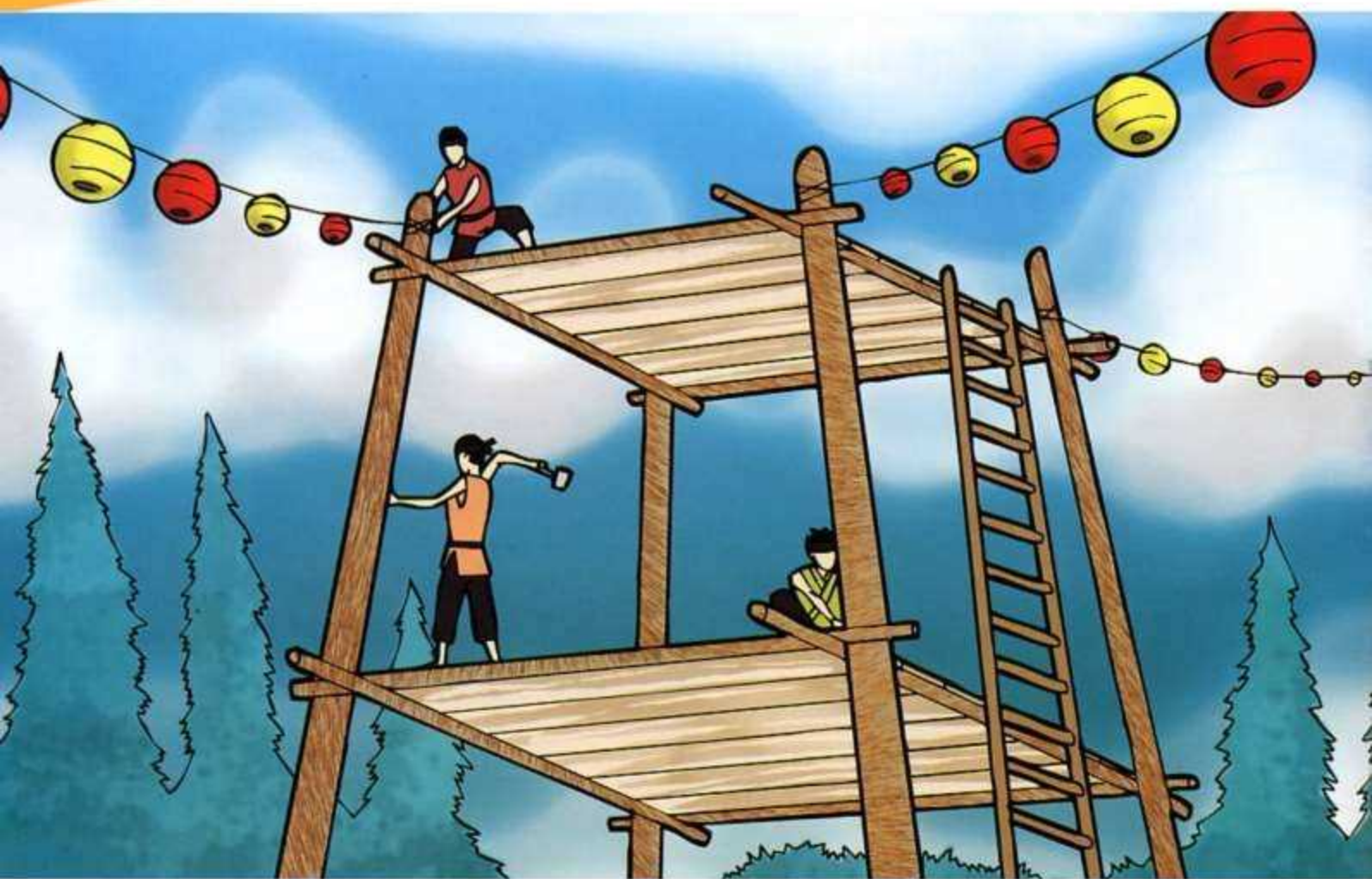
Ko e Maama 'o e Ha'inga Laise

- (The Fire of Rice Sheaves)

“Oi, ‘oku ngalikehe ‘a e me’a ni,” ko Gohei ia ‘i he’ene hu mai ki tu’a mei hono fale, ‘oku tu’u ‘i he mo’unga. Na’e ‘ikai fu’u malohi ‘a e mofuike, ka na’e makehe ia mei he mofuike angamaheni kuo ne a’usia kimu’a. Ko e mofuike ko ‘eni, na’e lōlōa mo māmālie, pea ko e ngalulu ‘a e kelekele na’e hangē ‘oku ‘u’ulu.

Mei he'ene ngoue'anga na'e sio hifo 'a Gohei ki he ngaahi fale 'oku tu'u he mātafanga. Ko ia 'a e 'Ofisa Kolo, pea na'a ne hoha'a ki hono kainga. 'I he matatahi na'e kei femo'uekina pe kakai 'o e kolo 'i he teuteu ki henau katoanga 'i he efiafi, ko 'enau katoanga'i 'a e utu ta'u. Na'e hangē na'e 'ikai kenau 'ilo'i mo ongo'i 'a e mofuike.

Na'e hiki e tokanga 'a Gohei mei he kakai ki he tahi, na'a ne fifili 'i he fotunga 'o e tahi. Na'e angi 'a e matangi mei tahi ki 'uta, ka na'e vave 'aupito ange 'a e mamaha 'a e tahi. 'I ha taimi nounou pe kuo ne sio atu ki he lau 'one'one pea mo e makamaka 'o e tahi.

"Oiaue, 'e hake 'a e peaukula," ko 'ene lea ia. "Teu fakavave ke tala ki he kainga, ka 'ikai 'e mole e mo'ui 'a e toko 400."

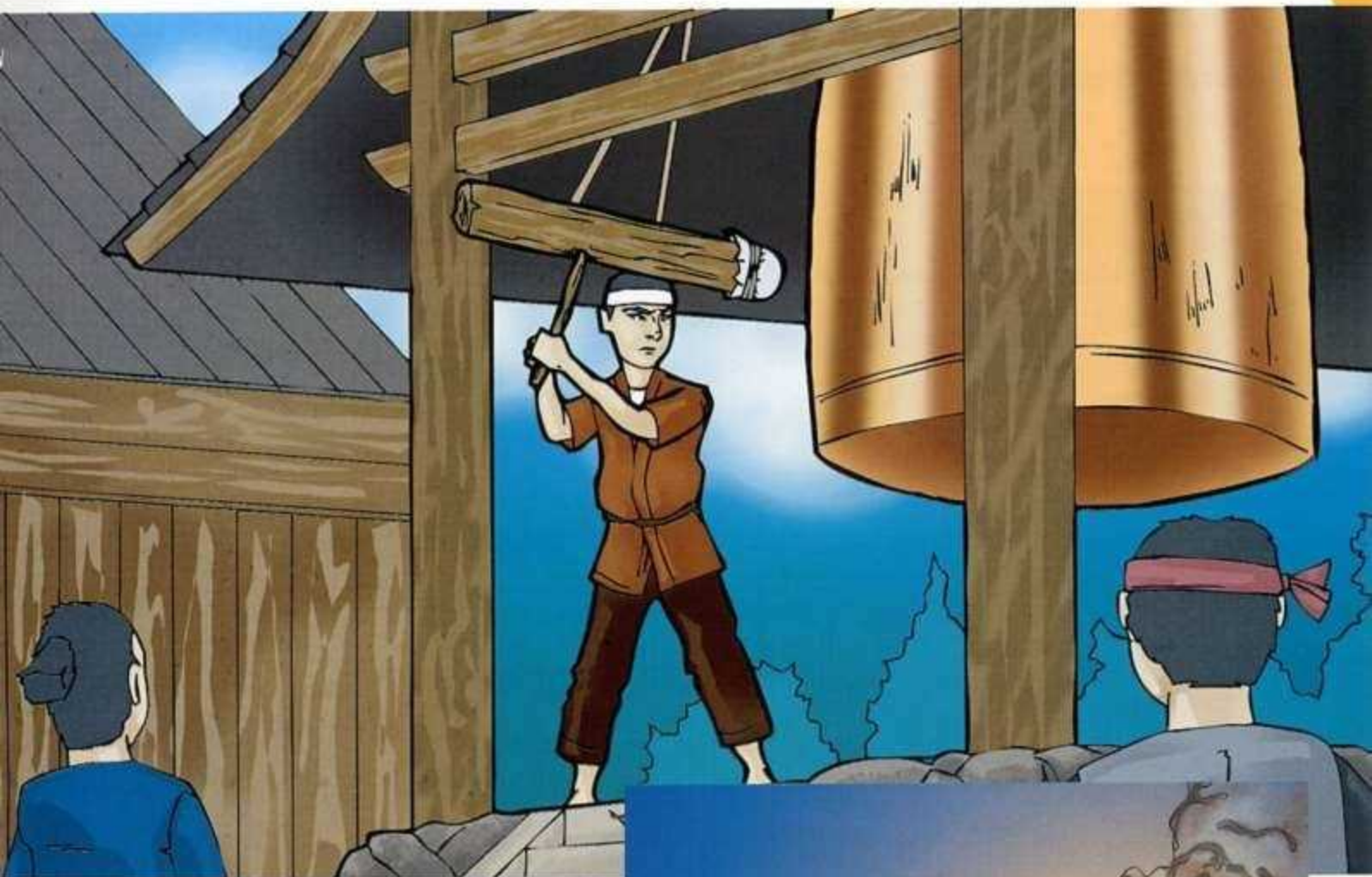

Na'a ne lele ki hono fale, ke 'omai ha afi pea ne lele leva ki he'ene ngoue laise. Ko e ngoue laise ko eni na'e toki 'osi pe 'ene hanga 'o ha'i fakaha'inga 'o tauaki ke momoa. "Ko e koloa mahu'inga eni ka teu lava 'o fakahaofi 'aki e mo'ui 'a e kakai."

Na'a ne tutu e ha'inga lau'i laise momoa 'e taha pea vave 'ene ulo mei he havilivili mei tahi. Na'a ne lele mei he ha'inga ki he ha'inga ke tutu kinautolu. Hili 'ene tutu katoa 'a e ngaahi ha'inga lau'i laise, na'e ne lī 'a e afi ka e tu'u, 'o sio pe ki he tahi.

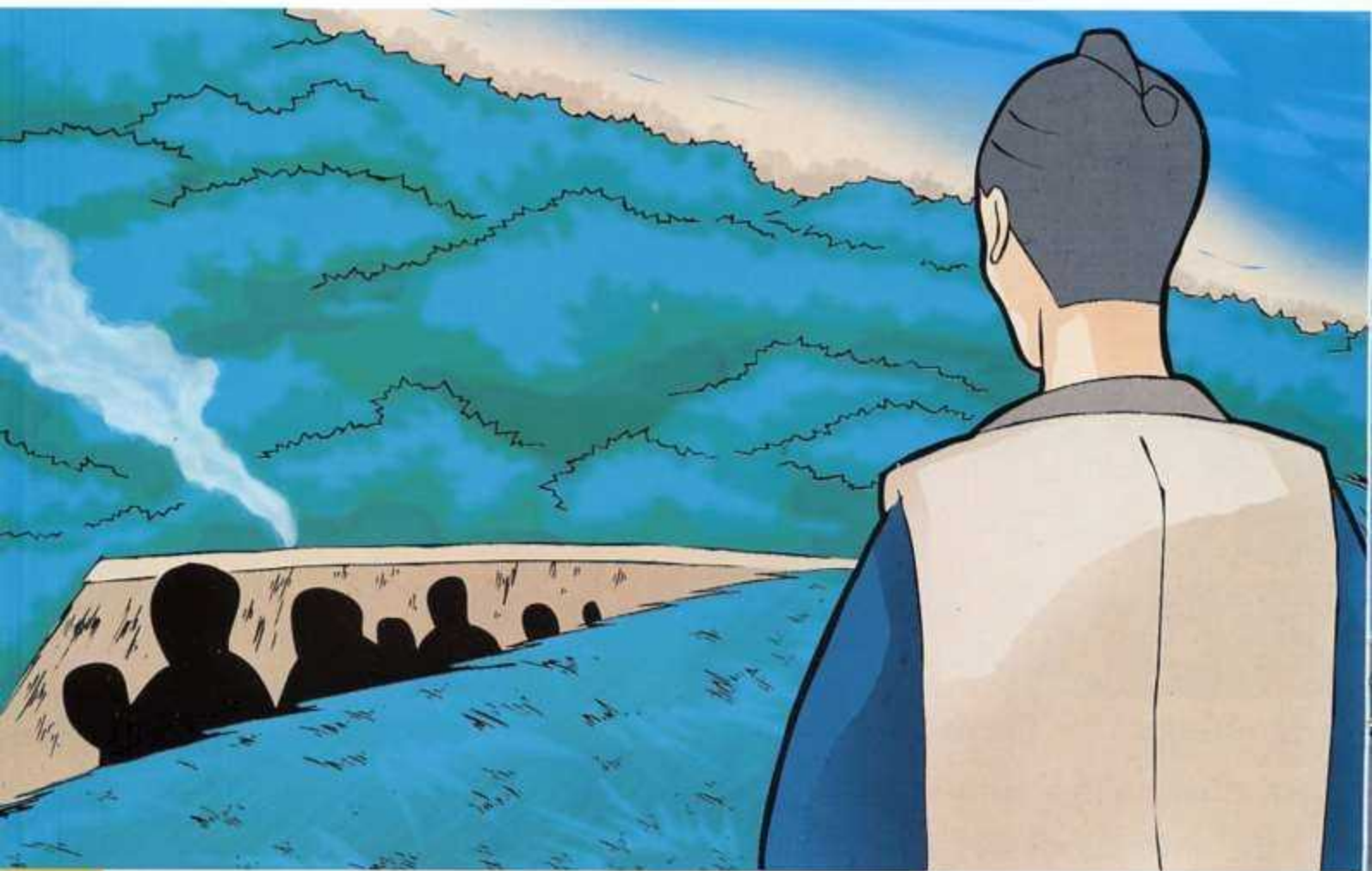

Kuo tō 'a e la'aa pea kuo kamata ke fakapo'uli. Ko e afi mei he ha'inga lau'i laise na'e maamangia mai. Na'e fakatokanga'i 'a e afi e ha tangata mei he taua 'i he tafa'aki 'o e temipale, pea lele 'o ta 'a e fafangu vela. Na'e kaila 'a e kakai "ko e vela 'i he 'api 'a e 'Ofisa Kolo."

Ko e tamaiki tangata na'a nau ve'e vave angé na'a nau 'uluaki a'u ki he funga mo'unga. Na'e toki a'u atu 'a e toengá, 'a e kakai fefine, matu'a tangata mo e fānau.

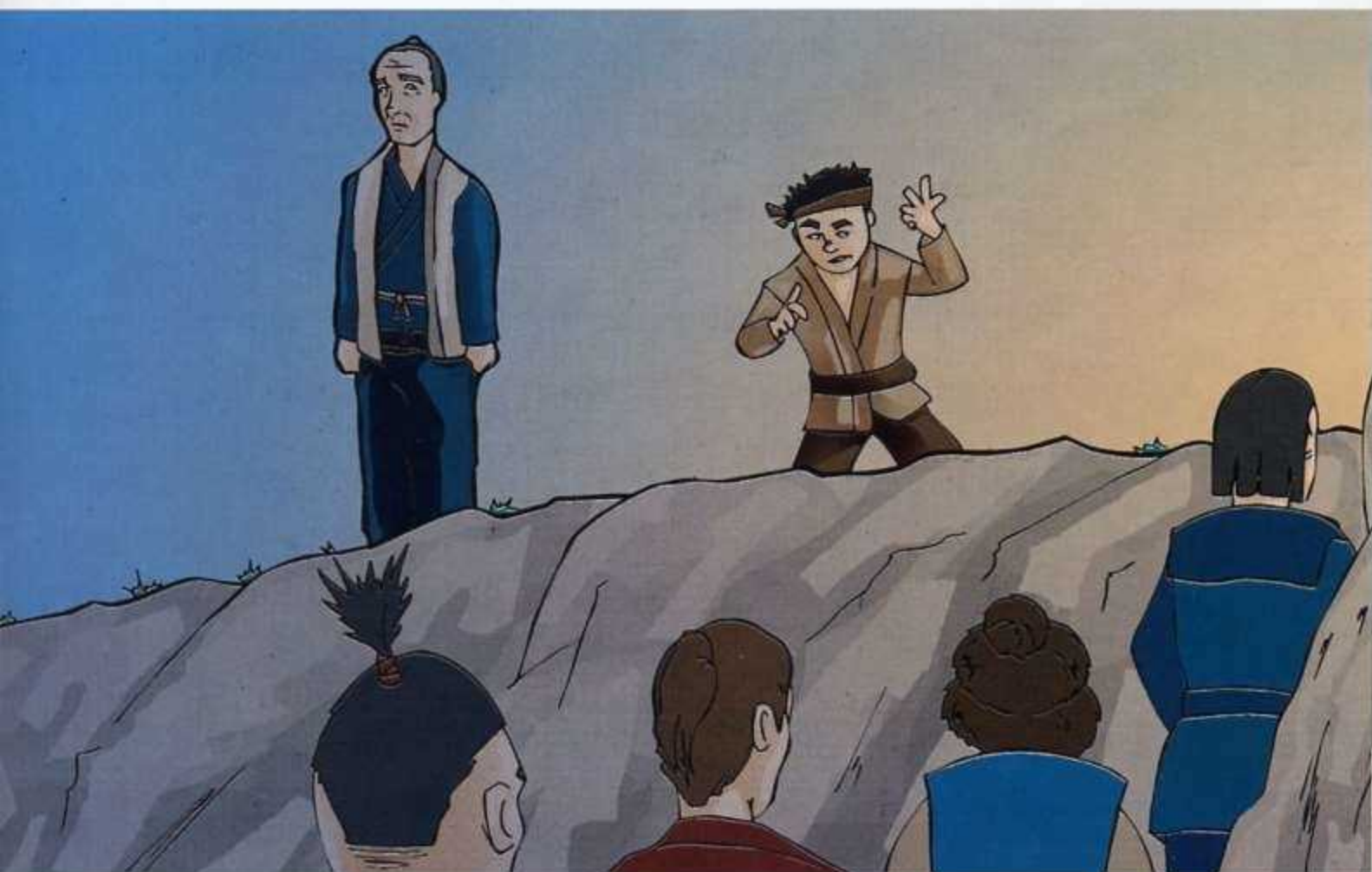
Na'e sio mai 'a Gohei ki he toenga 'o e kainga 'i he'enau fakavave hake ki he mo'unga, ka kiate ia na'e to'ohi 'enau lue 'o hangē ha fanga loó.

Na'e a'u hake ha kau tangata 'e toko 20 ki he 'api 'o Gohei. Na'a nau fakavave ke tamate'i 'a e vela ka na'e kaila le'olahi atu 'a Gohei, "Tuku pe vela ia ai, he 'oku teu hoko mai e fakatamaki, tala ki he kainga kenau fakavave mai ki he mo'unga."

Na'e to e tokolahi ange kakai na'e a'u hake ki he mo'unga. Na'e lau 'e Gohei 'a honau tokolahi ke fakapapau'i kuo a'u ange katoa hono kainga ki he mo'unga. Na'e 'ohovale 'a e kakai he sio ki hono tutu 'o e ha'inga lau'i laise pea nau tafoki 'o sio'i 'a Gohei, na'e 'ikai mahino kiate kinautolu pe ko e hā e me'a 'oku hoko?

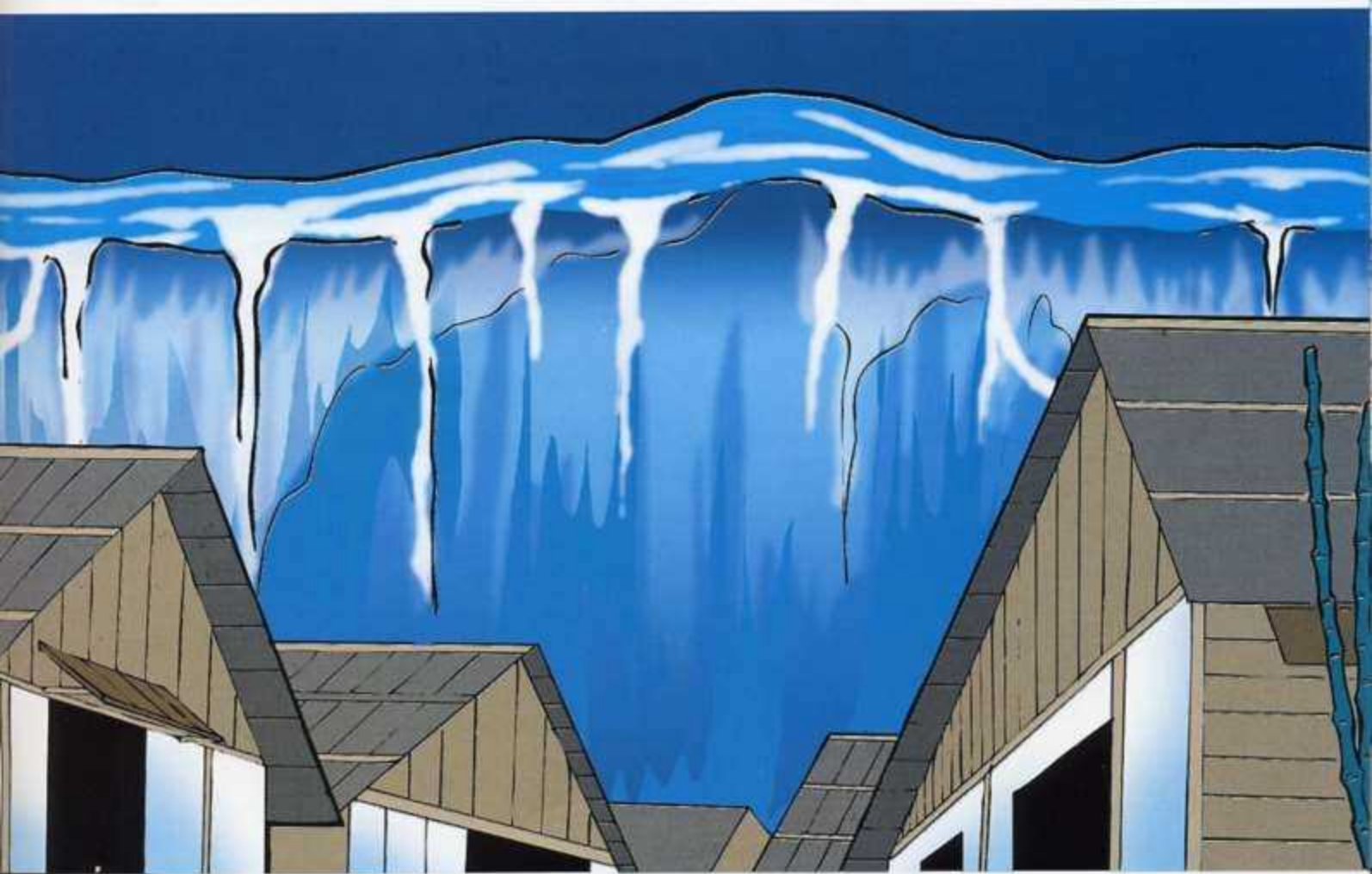
'I he taimi ko ia, na'e tuhu 'a Gohei ki he tahí mo kaila le'olahi 'aupito, "Sio atu, ko 'ena 'oku ha'u."

Mei he ki'i huelo 'o e la'aa na'e mamata tonu 'a e kainga ki he hake mai 'a e peaukula. Na'a nau lava 'o sio ki he laine 'uli'uli manifi mei he mama'o, pea ko e laine manifi ko iá na'e vave 'a 'ene ha lōlōa mo matolu mai. Na'e vave 'aupito 'ene a'u mai ki he matāfangá.

Na'e kaila 'a ha tokotaha, "Ko e peaukula!." Na'e makape hake 'a e tahi 'o tu'u hangē mai ha holisi. Na'a ne hapo'i malohi 'a e fonua 'o pa hangē ha mana. Na'e tu'u fakalongo 'a e tokotaha kotoa. Ko e me'a pe na'a nau fai ko e lele mama'o mei he fu'u peau.

Na'e hoko 'a e me'a kotoa 'o hangē ko e lau 'a Gohei, na'e 'ikai a'u hake 'a e peaú ki he mo'unga, ka na'e pipihi mai pe ki he kakai 'a e tahi mei he peau na'e makape ma'olunga hangē ha 'ao.

Na'e mamata tonu 'a e kainga ki hono maumau'i 'e he tahi honau kolo. Ko e peaú na'e foki tu'o taha pe, ka e toutou hake.

'I he funga mo'ungá na'e tu'u fakalongolongo 'a e tokotaha kotoa. Ko e me'a pe na'e lava kenau fai, ko 'enau sio fakamama'u ki he maumau kuo hoko.

Na'e havilivili pea toe mo'ui 'a e vela mei he ha'inga lau'i laise 'o maamangia 'a e mo'unga. Na'e toki fakatokanga'i leva 'e he kakai 'a e 'uhinga na'e tutu ai 'a e afi. Na'a nau mahino'i leva ko e vela na'a ne fakahaofi kinautolu. Na'e 'ikai kenau ma'u ha lea fe'unga ke fakamālō'ia 'a Gohei, ko ia na'a nau tō 'o tu'ulutui hifo 'i mu'a 'iate ia.

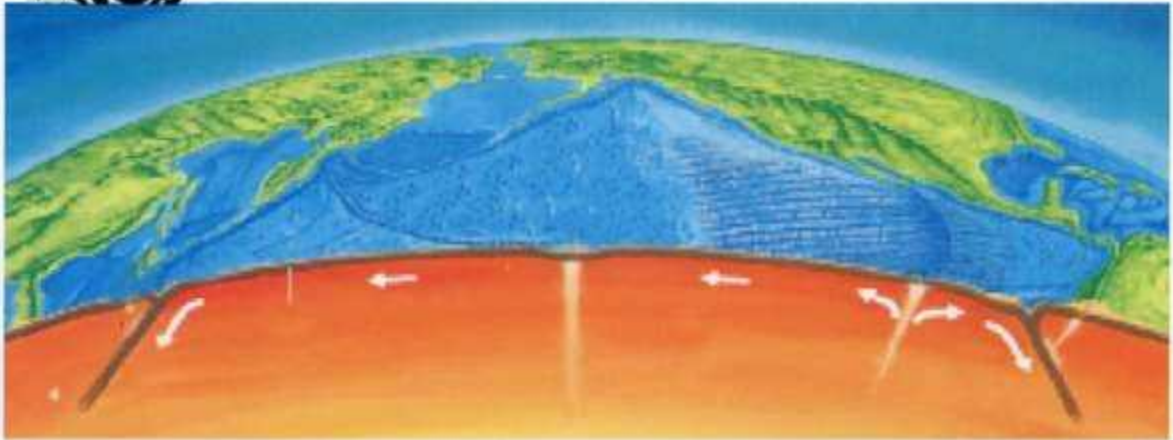
Ko e talanoa ni na'e fa'u ia 'o fakatefito 'i he liliu lea 'a Mr. Yashuishi Nimomiya, ko e faiako 'i he 'Univesiti Kokugakuin mei he tohi talanoa faka-Siapani ko e "Inamura no Hi," kuo fakangofua ke ngaue'aki 'e he ngaahi Lautohi Pule'anga Vol 10, 1937-1946.

Ko e ha 'a e Peaukula?

Ko e ha 'oku hoko
ai 'a e Peaukula?

'I he lalo fonuā 'oku 'i ai ha ngaahi peleti matolu, pea 'i lalo 'i he ngaahi peleti ko 'eni 'oku 'i ai ha vai 'oku vela. 'Oku ngaungaue ma'u pe 'a e feitu'u ko 'eni pea ko 'ene ngaungaue ko iā 'oku ne fakatupunga ai ke heke 'a e ngaahi peleti ko 'eni.

Ka heke ha ongo peleti 'o fetaulaki 'oku na fetēke'aki, 'osi ha taimi lōlōa 'oku ne fakatupunga ha fetēke'aki malohi.

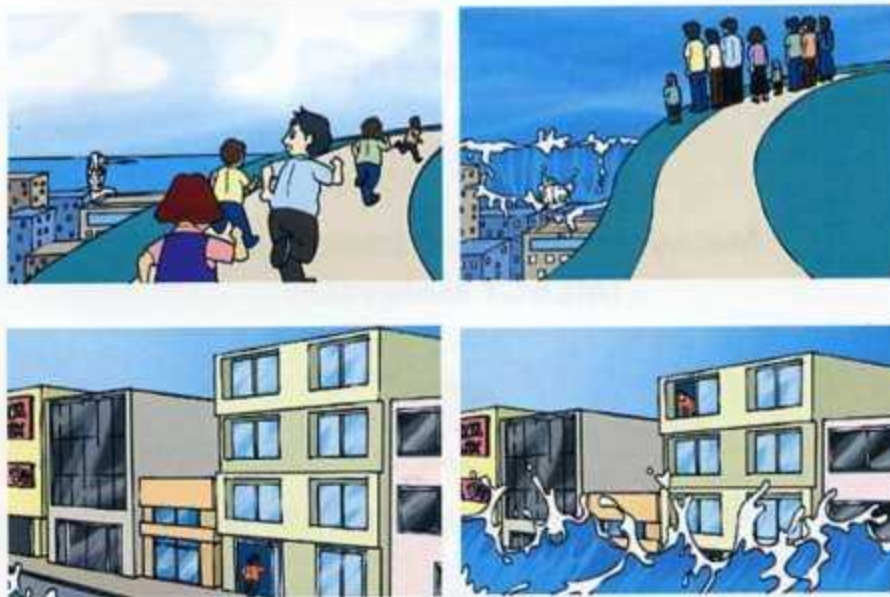
Ka fu'u malohi 'a e fetēke'aki 'a e peleti 'e iku heke ha peleti mei hono tu'u'anga. 'Oku fakatupunga leva mei ai ha mofuike pea ko e peaukula 'oku hoko ia mei he hoko 'a e mofuike 'i he kilisi tahi.

'Oku fa'a mamaha 'a e tahi kimu'a pea toki hoko 'a e peaukula, ka 'i he taimi tatau pe 'oku malava ke 'ikai mamaha 'a e tahi kimu'a pea hake 'a e peaukulā 'i he fonua.

**Ko ho'o ongo'i pe ha mofuike pea ke mavahe
leva ki ha feitu'uma'olunga 'i he vave taha!!!**

TOKANGA

Ka hoko ha mofuike 'i loto tahi, 'e lava ke 'ikai ke ke ongo'i
'a e ngalulu 'a e mofuike ko ia, kā 'e malava ke kei hoko pe
ha peaukula.

'Oku vave 'a e fononga 'a e peaukula 'o
hange ko e vave ko ia e puna 'a e vakapuna.

'Oku angamaheni ke lahi ange 'i he taha 'a e
fo'i peau mei ha peaukula. 'Oku mahu'inga
ke ke nofo ma'u pe 'i he feitu'u 'oku malu 'i
ha ngaahi houa lahi. Ko e 'uluaki peaú 'oku
'ikai ko e peau lahi taha ia, ko e peau hono
ua mo e tolu 'oku na fa'a lalahi ange kinaua.

Pulusi 'e he;

Malaysian Medical Relief Society
(MERCY Malaysia)

Asian Disaster Reduction and Response Network (ADRRN)

Asian Disaster Reduction Center (ADRC)

Tokoni mo Poupou ki ai 'a e;

Pule'anga Siapani